

1158 (2021-2022) – Nr. 1
ingediend op 23 februari 2022 (2021-2022)

Voorstel van resolutie

van Katrien Schryvers, Lorin Parys, Freya Saeys,
Katja Verheyen, Maaike De Rudder en Tine van der Vloet

over maatregelen voor een betere kwaliteitscontrole
op woonzorgcentra en samenleefvormen
die zich richten op zorgbehoevende ouderen

TOELICHTING

Het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019 is een grondige actualisering van het Woonzorgdecreet van 2009 en beoogt onder meer de bescherming van de levenskwaliteit van bewoners van woonzorgcentra.¹ Een ingrijpende wijziging in het nieuwe decreet is de schrapping van de mogelijkheid van initiatiefnemers om een woonzorginitiatief alleen aan te melden bij de overheid, zonder het te laten erkennen. Op die manier hoeven ze niet te beantwoorden aan de erkenningsvoorwaarden en ontsnappen ze aan toezicht, handhaving en prijscontrole van overheidswege. Voornamelijk bij de assistentiewoningen en de centra voor herstelverblijf gaf dat aanleiding tot verwarring en ongenoegen bij gebruikers die minder kregen dan wat hun beloofd leek. Met dit voorstel van resolutie worden twee pijnpunten aangekaart die maken dat de levenskwaliteit van zorgbehoevende ouderen toch niet ten volle kan worden beschermd zoals beoogd werd met het Woonzorgdecreet, namelijk de mogelijkheden om de erkenningsvoorwaarden te ontwijken door zich onder de noemer cohousing op de markt te zetten, en de slagkracht van Zorginspectie.

1. Ontwijken van de erkenningsvoorwaarden

De afgelopen jaren vindt het gemeenschappelijk wonen of woningdelen ingang bij diverse groepen in de maatschappij. De Vlaamse overheid definieert gemeenschappelijk wonen als volgt: "verzamelterm voor verschillende woonvormen (bijvoorbeeld cohousing, kangoeroewonen en zorgwonen) waarmee de bewoners een oplossing willen bieden voor betaalbaar of duurzaam wonen, vergrijzing, vereenzaming, leegstand of verloedering van waardevol patrimonium".² Cohousing is dus een vorm van gemeenschappelijk wonen. Daarbij leven verschillende gezinnen in zelfstandige wooneenheden en delen ze meer dan alleen de inkomhal, trap of parkeerplaats: "op zijn minst de ruimte waar de gezinnen samen kunnen eten, wordt gedeeld" en "keukens, eetzalen of andere ruimtes voor gemeenschappelijk gebruik kunnen in sommige gevallen ook voor niet-bewoners worden opengesteld".

Heel wat mooie initiatieven tonen de mogelijkheden van cohousing voor verschillende leeftijden en met verschillende gezinsvormen. Ook voor mensen met een respectabele leeftijd kan de woonvorm heel wat voordelen bieden. Zo kan onder hetzelfde dak wonen en een aantal vertrekken delen, het gevoel van geborgenheid en veiligheid sterk verhogen. Ook om eenzaamheid, die bij deze groep vaak om de hoek loert, tegen te gaan, kan cohousing heel waardevol zijn. Projecten zoals Senioren Thuis in Antwerpen bieden mogelijkheden om sociaal contact te houden en het gevoel te hebben ergens bij te horen. Ouderen die aan cohousing willen doen, hebben daar vandaag dus mogelijkheden toe. Daarbij kunnen ze, net als iedereen die alleen woont en zorgbehoevend is, een beroep doen op thuisverpleging en gezinshulp. Momenteel lopen er in het beleidsdomein Wonen proefprojecten rond cohousing en gemeenschappelijk wonen. De tweede fase, waarin ook speciale aandacht gaat naar cohousing voor ouderen, is al van start gegaan en zal in 2022 worden afgerond. Positieve ervaringen met die proefprojecten kunnen worden meegenomen naar het residentiële ouderenzorgbeleid in het beleidsdomein Welzijn.

Als een tussenpersoon optreedt als uitbater van het cohousingproject, wordt het complexer, zeker als het project specifiek kwetsbare bewoners aantrekt met allerlei beloftes over de geboden zorg en omkadering. Begin februari 2022 werden in het

---

¹ Agentschap Zorg en Gezondheid (7 februari 2019). 'Nieuw woonzorgdecreet beschermt tegen niet-erkende initiatiefnemers' (geraadpleegd op 17 februari 2022 via <https://www.zorg-en-gezondheid.be/nieuw-woonzorgdecreet-bescherm-tegen-niet-erkende-initiatiefnemers>).

² Digitaal Vlaanderen. Gemeenschappelijk wonen en woningdelen (geraadpleegd op 17 februari 2022 via <https://www.vlaanderen.be/gemeenschappelijk-wonen-en-woningdelen>).

cohousingproject Alegria in Grimminge, een deelgemeente van Geraardsbergen, zeventien zorgbehoevende bewoners geëvacueerd omdat ze er volgens inschattingen niet de nodige verzorging kregen. De evacuatie paste in een gerechtelijk onderzoek na klachten bij de onderzoeksrechter.³ Cohousing Alegria werd tot 30 mei 2021 uitgebaat als een groep van assistentiewoningen onder de naam Residentie Beuprez. Op 3 maart 2021 besliste het Agentschap Zorg en Gezondheid om de erkenning voor de uitbating van assistentiewoningen in te trekken, nadat herhaaldelijk werd vastgesteld dat inbreuken op de erkenningsvoorwaarden niet naar behoren werden geredigeerd. Dat besluit moest uitwerking hebben tegen 30 juni 2021, zodat voor de bewoners binnen een redelijke termijn een nieuwe verblijfplaats kon worden gevonden die paste bij hun zorgbehoeften, aldus minister Wouter Beke tijdens de bespreking in de commissie Welzijn op 8 februari 2022.⁴ Al op 1 juni 2021 zou de residentie Beuprez omschakelen naar het cohousingproject Alegria. De laatste opvolging door Zorginspectie dateert van 23 juli 2021. Daarbij werd verzekerd dat de uitbating als groep van assistentiewoningen werkelijk werd stopgezet en dat aan de zorgvragen van de nog aanwezige bewoners werd tegemoetgekomen door externe dienstverleners, familie of een partner.

Het is vooralsnog niet duidelijk op basis van welke bevindingen precies er een gerechtelijk onderzoek werd opgestart naar het cohousingproject Alegria en waarom er werd overgegaan tot de evacuatie van zeventien bewoners. Hoe dan ook maakt deze casus wel duidelijk dat er een duidelijk wetgevend kader voor gemeenschappelijk wonen nodig is als er tussenpersonen optreden als uitbater en als de doelgroep van zorgbehoevende mensen wordt aangesproken.

Anderzijds kan de bedenking worden gemaakt dat de meeste ouderen met een zorgbehoefte in hun eigen woning wonen en daar ook geen kwaliteitskader van toepassing is. Wel is het een gedeelde verantwoordelijkheid van alle hulpverleners en welzijnswerkers die met hulpbehoevende ouderen in contact komen, bijvoorbeeld via gezinshulp, om signalen op te pikken en zo nodig actie te ondernemen. Alleenwonende ouderen zijn sowieso een kwetsbare groep, die de komende jaren nog verder zal toenemen. Ook ouderen die samenwonen met een mantelzorger kunnen zich in een kwetsbare positie bevinden. Zo zet het Vlaams Ondersteuningscentrum Ouderenmis(be)handeling (VLOCO) in op bewustwording rond de problematiek en een betere detectie ervan.

2. Ontwijken van de erkenningsvoorwaarden

Woonzorgcentra die hun erkenning willen behouden, moeten voldoen aan de erkenningsvoorwaarden waarop Zorginspectie controles uitvoert. Zorginspectie is een agentschap van het Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, terwijl de handhaving en erkenning behoort tot de taken van het Agentschap Zorg en Gezondheid. De taak van Zorginspectie in woonzorgcentra wordt als volgt omschreven: "Tijdens de inspectiebezoeken gaat Zorginspectie vooral na of de voorwaarden aanwezig zijn om kwaliteit van zorg/veiligheid te bieden. Het toezicht van Zorginspectie is gericht op het concreet aftoetsen van de regelgeving en dit op structuur-, proces- en resultaatsniveau."⁵ Als er geen specifieke indicaties zijn voor een inspectie, dan is het streefdoel om minstens om de vier jaar een algemene opvolgingsinspectie uit te voeren. Daarnaast kan er ook een concrete aanleiding zijn om een inspectie uit te voeren, bijvoorbeeld klachten bij de Woonzorglijn, een

---

³ De Standaard (4 februari 2022). Zaakvoerders van de assistentiewoningen in Geraardsbergen aangehouden (geraadpleegd op 17 februari 2022 via https://www.standaard.be/cnt/dmf20220203_96895238).

⁴ <https://www.vlaamsparlement.be/en/parlementair-werk/commissies/commissievergaderingen/1601160/verslag/1603437>

⁵ Website Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin. Woonzorgcentra (geraadpleegd op 17 februari 2022 via <https://www.departementwvg.be/zorginspectie/woonzorgcentra>).

lopend handhavingstraject of een bepaalde gebeurtenis die zich heeft voorgedaan. Hoe de inspectie precies verloopt en welke bronnen van informatie de inspecteurs daarbij raadplegen, hangt af van het soort inspectie. Een bevraging bij bewoners en familieleden behoort tot de mogelijkheden, maar maakt standaard geen onderdeel uit van de inspectie.

Hoewel Zorginspectie controles uitvoert, al dan niet naar aanleiding van een klacht bij de Woonzorglijn, komen er toch soms verhalen aan het licht waaruit blijkt dat bepaalde wantoestanden gedurende langere tijd onder de radar zijn gebleven of gedurende langere tijd konden aanhouden. Recent kwamen de wantoestanden in twee woonzorgcentra van Orpea in de media.⁶ Het ging om twee woonzorgcentra die weliswaar al op de zwarte lijst van Zorginspectie stonden, onder meer omdat ze over te weinig personeel beschikten, geen nachtpermanentie verzorgden en geneesmiddelen niet volgens de voorschriften toedienden. Uit persoonlijke getuigenissen blijkt echter dat er ook sprake was van een verregaande vorm van verwaarlozing en het niet verschaffen van noodzakelijke zorgen. Zo getuigt een dochter die haar vader naar het ziekenhuis had laten overbrengen het volgende: "De conclusie van de geriater was ronduit schokkend: hij stelde verregaande fysieke verwaarlozing en uitdroging vast. Deze arts zei niet te begrijpen dat er in de vijf voorafgaande weken nooit een dokter bij vader was geroepen."⁷ Het niet verstrekken van lichamelijke en medische zorg aan een zorgbehoevende is strafbaar. In de eerste plaats gaat het daarbij om de directeur van het woonzorgcentrum. Maar de vraag kan ook rijzen of er in bepaalde gevallen ook meer responsabilisering mogelijk is bij de verantwoordelijke zorgverleners. In geval van ernstige nalatigheid zou de toegang tot het zorgberoep moeten kunnen worden geschrapt.

Katrien SCHRYVERS
Lorin PARYS
Freya SAEYS
Katja VERHEYEN
Maaike DE RUDDER
Tine VAN DER VLOET

---

⁶ VRT Nws (27 januari 2022). '2 Vlaamse woonzorgcentra van Orpea op zwarte lijst, uit inspectieverlagen blijkt verwaarlozing bewoners' (geraadpleegd op 17 februari 2022 via <https://www.vrt.be/vrt-nws/nl/2022/01/27/park-lane-woonzorgcentrum-zwarte-lijst>).

⁷ De Standaard (28 januari 2022). 'Mooie plaatjes verhullen gebrek aan basiszorg en betrokkenheid' (geraadpleegd op 17 februari 2022 via https://www.standaard.be/cnt/dmf20220127_98513271).

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

Het Vlaams Parlement,

- gelet op:
  - 1° het Woonzorgdecreet van 15 februari 2019;
  - 2° de klachten over wantoestanden in bepaalde woonzorgcentra;
  - 3° de vaststelling dat sommige uitbaters hun erkende assistentiewoningen of woonzorgcentra omvormen tot cohousinginitiatieven om aan inspectie te ontsnappen;
- vraagt aan de Vlaamse Regering om:
  - 1° samen met de beleidsdomeinen Welzijn, Wonen en Omgeving te komen tot een regelgevend kader voor gemeenschappelijke woonprojecten die zich op mensen met een zorgbehoefte richten, waarbij enerzijds de vrije keuze en zelfbeschikking van zorgbehoevenden ten volle wordt gerespecteerd, en anderzijds de nodige bescherming en garanties worden geboden, en daarbij rekening te houden met de elementen die naar voren komen uit de proefprojecten voor cohousing en gemeenschappelijk wonen;
  - 2° aandacht te blijven hebben voor de levenskwaliteit van zorgbehoevende ouderen die niet in een woonzorgvoorziening wonen, en zorg- en welzijnswerkers te blijven sensibiliseren om problematische thuissituaties van ouderen te detecteren en naar oplossingen te zoeken;
  - 3° bij bewoners van woonzorgcentra en assistentiewoningen, alsook bij hun familieleden, de Woonzorglijn en de mogelijkheden om klacht in te dienen beter bekend te maken;
  - 4° na te gaan op welke wijze de bewoners- en familieraden momenteel functioneren en daarvoor beleidsaanbevelingen te formuleren zodat bewoners meer impact kunnen krijgen op het dagelijkse beleid van het woonzorgcentrum;
  - 5° na te gaan hoe er een betere verbinding kan worden gemaakt tussen enerzijds de structurele meting van kwaliteitsindicatoren – waaronder de op te starten structurele bevraging van de door de bewoners ervaren kwaliteit van leven, wonen en zorg– zoals die wordt uitgevoerd door het Vlaams Instituut voor de Kwaliteit van de Zorg (VIKZ), en anderzijds het werk van Zorginspectie, en ook na te gaan hoe bewoners en familieleden steekproefsgewijs en gericht kunnen worden bevraagd bij inspecties, met als doel een duidelijk zicht te krijgen op de dagelijkse werking van een woonzorgcentrum en de kwaliteit van zorg, wonen en leven;
  - 6° bij de personeelsversterking van het gefuseerde Departement Welzijn, Volksgezondheid en Gezin en het Agentschap Zorg en Gezondheid met voorrang Zorginspectie en de handhaving te versterken;
  - 7° bij herhaaldelijke tekortkomingen op het vlak van zorg voor ouderen te onderzoeken hoe de vergunning van ouderenvoorzieningen sneller kan worden geschorst en te onderzoeken hoe kan worden vermeden dat de betrokken initiatiefnemers opnieuw initiatieven in de ouderenzorg kunnen opstarten;
  - 8° als een woonzorginitiatief dat deel uitmaakt van een groep, onder verhoogd toezicht wordt geplaatst, ook de andere vestigingen van diezelfde groep bijkomend te inspecteren;

- 9° sterker in te zetten op het laten aanstellen van een voorlopige bewindvoerder bij voorzieningen die langere tijd in gebreke blijven.

Katrien SCHRYVERS
Lorin PARYS
Freya SAEYS
Katja VERHEYEN
Maaïke DE RUDDER
Tine VAN DER VLOET